

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és osütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 10 K, fél évre 5 K, negyed évre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyleti tagok és községi előjárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon

Egy példány 10 fillér.

Telefon

FÜSZERKESZTŐ

Dr PÁL ERNŐ

ÜGYVÉD.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr HINLEDER FELS ÁKOS

ÜGYVÉD

SZÉPIROD. FŐMUNKATÁRS:

FÜLEI SZÁNTÓ LAJOS

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyílt-tér sora 1 K.

M. kir. postatakarékpenztári cheque-számla 10,489. szám.

Az országgyűlés megnyitása.

(b) A függetlenségi és 48-as párt volt elnöke, ősz vezére, Irányi Dániel, minden új országgyűlés megnyitása előtt fölemelkedett a képviselőházban s az ő rendíthetetlen hazafiságtól áthatott szent meggyőződésével kijelentette maga és pártja nevében, hogy mivel a budavári királyi várakon osztrák címeres császári lobogó leng, mivel a magyar király környezetében osztrák udvari főméltóságok is részt vesznek: a függetlenségi és 48-as párt ezeket a tényeket ellentétben állóknak tartja Magyarországon közjogi önállóságával, állami függetlenségével s ép ezért nem megy föl a várpalotába a trónbeszéd meghallgatására s az országgyűlés szertartásos ünnepélyes megnyitására.

A függetlenségi és 48-as párt mind a mai napig e mellett a felragas mellett volt s bár enyhültek némileg a közjogi sérelmek, amennyiben ma már osztrák udvari méltóságok nincsenek jelen a magyar országgyűlés megnyitásán s bár a függetlenségi párt sem tette ridegen pártkérdéssé ezt az álláspontot, úgy, hogy mindig akadott egy-két szélbali képviselő, ki fényes diszmagyarjában ott pompázott az udvari ceremóniánál; általában véve azonban alig változott a helyzet s a legnagyobb ellenzéki párt következetesen tüntetett távollétével az országgyűlési ünnepélyes megnyitáson.

A függetlenségi és 48-as párt ezidő szerint a kormány mögött áll s 242 megválasztott tagjával az országgyűlés hatalmas abszolút többségét alkotja. Most mikor kölcsönös engedékenységgel, az elvek harcának ha nem is feladásával, de mindenestre elég tartósnak szánt fegyverszünettel, kölcsönös jóindulattal igyekezett a király és a nemzet a kibontakozás útját megkeresni s azt sikerült is szerencsésen megtalálniok: nem pusztán kanapé-kérdés az, vajjon most is következetes marad-e a függetlenségi és 48-as párt eddigi ortodox álláspontjához? S amennyiben ismét a királyi várakban menne végbe az országgyűlés megnyitása: a függetlenségi és 48-as párt ismét kivonja-e magát az ottani résztvevésből?

Elképzelhetetlennek tartjuk az országgyűlés megnyitását az or-

szággyűlés leghatalmasabb pártjának, a többségnek részvétele nélkül.

Viszont az is bizonyos, hogy mindazon aggodalmak és sérelmek, amik a függetlenségi és 48-as pártot az eddigi megnyitásokon való megjelenéstől visszatartották, ma is teljes egészükben fönállanak.

Az is bizonyos, hogy ebben a kérdésben csakis maga a függetlenségi és 48-as párt van hivatva döntő megállapodásra jutni. Mindazonáltal sem nem korai, sem nem illetéktelen dolog e kérdéssel foglalkoznunk és pedig annál kevésbbé, mert már eddig is portáltatnak elejtett nyilatkozatok, melyek nem ugyan a bennök foglaltak komoly érveinél, mint inkább a nyilatkozó politikusok kiváló sulyánál fogva méltán tarthatnak számot nemcsak figyelembevételre, hanem esetleg irányításra is

Természetesen sokkal jobb lett volna, ha ezek a kellőleg nem mérlegelt s csak úgy oda dobott nyilatkozatok meg se tettenek; mert bár minden öszinte vélemény tiszteletet érdemel, jelen esetben azonban az egyéni felfogásokat szükségszerűleg alá kell rendelni a párt egyeteme által elfogadandó álláspontnak; máskülönben még meg se nyílik az országgyűlés s a legnagyobb többségi párton már is mutatkozni fog a belső romlás és életképtelenség veszedelme.

A függetlenségi és 48-as pártnak tisztában kell lennie azzal, hogy nem pusztán saját programjával, hanem a kormány által az alkotmányosság megmentése és helyreállítása céljából létesített ideiglenes kormányzati programmal ment a választási küzdelembe s így nyerte meg az abszolút parlamenti többséget. Csakis ez adja magyarázatát annak a sajátságos helyzetnek, miszerint a többségre jutott 48-as párt nem követelheti ez uttal teljes programjának azonnal megvalósítását, hanem csakis a koalíciós kormány által kijelölt s meghatározott korlátok között mozoghat. Gondos tekintetét pedig el nem vonhatja attól a figyelemtől, melylyel a korona iránt kell viseltetnie, nehogy zavaró elmentet idegenítse el ismét tőlünk az uralkodó jóra hajló lelkiületét mindjárt az alkotmány megerősítésére szánt vállvetett munka elején.

Feltétlenül szükséges tehát, hogy ebben a külsőségnek, etikett-dolognak, alakiságnak látszó kérdésben is létrehozza a kormány az összhangot a korona és a többségi pártok öszszesége közt. Ennek a kívánatos összhangnak a megteremtése lesz első erőpróbája a kormánynak s mi szeretjük hinni, hogy fenn is, lenn is győzzen fog a jobb belátás s akkor nem lesz nehéz a kérdés tapintatos megoldása...

Kétségtelen dolog, hogy az osztrák császári lobogónak nincs helye ott, ahol Magyarország apostoli királya kizárólag mint szent István utóda végez királyi funkciót kettős birodalma egyikeben, a közjogilag teljesen önálló és független magyar államban. Kétségtelen dolog az is, hogy semmi olyasmit a ceremóniák külsőségeiben sem lehet elfogadni, a mi a magyar állam közjogi önállóságára bármilyen tekintetben is bántó vonatkozással is bírhatna.

Azoknak is teljes tökéletes igazságuk van, kik azzal érvelnek, hogy ha nem sértő a királyi tekintélyre egy kaszárnának, kórháznak, iskolának vagy templomnak vagy kiállításnak a helyszínén való megnyitása: még kevésbé lehet az az országgyűlésnek a helyszínen való megnyitása sem.

Immár teljesen készen áll a magyar törvényhozás felséges csarnoka; kupolatermében közös gyűlést tarthatnak főrendek és képviselők s fel lehet ott is állítani a trónt épp úgy, mint a budavári elhagyott rideg hajlék egyik szobájában. Az egész ország tapsa fogadná a király azon legmagasabb elhatározását, hogy ő maga jelenne meg az országgyűlésen annak megnyitása végett s nem az országgyűlésnek kellene emiatt hozzá mennie. Teljesen elnémulna ekkor minden gáncs és ellenvetés s egész Magyarország a szebb jövő hajnalhasadásának egyik meleg sugaraként üdvöznél a király e nemes magatartását.

Természetesen ezt erőltetni nem lehet s akkor volna igazán becses e királyi tény, ha nem erőltetésre, hanem önkéntes elhatározásra történnék.

Bármint rendelkezék is azonban a király legfelsőbb akarata: a függetlenségi és 48-as párt nem tévesztheti szem elől, hogy a legnagyobb gouvernementális

párt jelenleg azt a kormányt támogatja, amely nemcsak az övé, hanem a király kormánya is.

A politikai helyzetről.

Üres kamara.

Wekerle Sándor pénzügyminiszternek kétségtelenül legnehezebb a dolga — az új helyzet rendezésében. Mig 1903 végén az állampénztári készletek összege százötvennégy millió nyolcszázhat korona és 69 fillér volt, addig a készlet teljes felhasználása, az 1904. és 1905. évi ex-lexes bevételek elköltése, fenekestől felforgatott állapotok mellett, 1905. év végén 165 millió bevételi hiányt és 100 millió korona adósságot hagyott hátra a darabont-kormány. Bár a delegációk 1905—1906-ra még 1904-ben összesen 163 millió korona hitelt szavaztak meg, a hadügyminiszter csupán 54 millió koronát kapott volna a darabontoktól. A többi pénz tehát eluszott a darabontok kedvtelésére, a haladók piszkolódó lapjainak támogatására. Nagy része azonban megmaradt a hazafias adózó polgárság zsebében, mert adófilléreit közpredára nem bocsátotta. Az állampénztár tehát kiürült és most már a közönség fokozottabb mérvű befizetései szükségesek, mert tudvalevőleg az „üres kamarának“ alig lehet okos a gazdasszonya. Wekerle azonban nem azért első pénzügyi szaktekintély, hogy az ország vagyoni helyzetét rövid idő alatt rendbe hozni ne tudná.

A nemzetközies.

Csodálatos ország ez a Magyarország, ahol a magyar a házigazda és nem szívesen látott vendégei dirigálnak. Ilyen vendégek a nemzetközi cucilisták, kiket Polónyi igazságügyminiszternek a választási reformra nézve mondott kijelentései, haragra lobbantottak. Terrort, bombát és tört ígérnek annak, aki szembe száll velük. Természetesen ezt nem úgy kell értelmezni, mintha a becsületes érzelmű, magyar munkáság mondaná, hanem úgy, hogy a haladók csordájából orditoznak az éhes farkasok. Prédá kell nekik dolgoz nélkül, hogy heremódra élhessenek a mások verejtékes munkáján szerzett vagyonból. Hej Bachus-tanya, miért is nem maradtál örökre kifogyhatatlan? Miért kellett Kristó-gazdának elmulni? Milyen jó dolguk volt akkor, a nemzetközieseknek! Szabadott rombolni azt az átkozott hazafias lapszerkesztőségeket s ezekre menő kárt okozni a lapkiadóknak — büntetlenül. Ezt az időt várják a nemzetköziesek.

Ujoncok behívása.

A legújabb megállapodások szerint, ha a képviselőház összeül, először is az indemnitás kerül tárgyalás alá. A kormány nyolc hónapra kér költségvetési felhatalmazást. Az indemnitást a Ház minden valószínűség szerint hamarosan megadja s ezután kerül a sor az idej, majd a múlt évi költségvetésre és az ujoncjavaslatra. Ennél még nincs eldöntve, hogy még a nyáron vonuljanak-e be az ujoncok, vagy csak októberben. Az első mellett szólna az, hogy a póttartalékosok végre hazamehessenek családjaik körébe s rendes foglalkozásukhoz lássanak, ellene az, hogy ezzel ötven-ezer friss, fiatal munkást vonnának el a legnagyobb munkaidőben. Szóba került a póttartalékosok kártalanítása is, végleges megállapodás azonban nem történt.

Erőt az ifjuságnak!

A politika egén fenyegetett fellegek elmúltával, mintegy lidérenyomástól megszabadulva lélegzik fel az egész nemzet. Minden erőnket lekötötte, akaratainkat megbénította, munkakedvünket elszibbasztotta az a sivár kietlenség, melyet jövőnk képe mutatott. De megnyugvásunk nem teljes. Lehet, hogy csupán csálóka áprilisi napsugár az, mely most velünk tréfáit űzi, lehet, hogy hajnalra virradóra balvégzetünk újabb és újabb csapásokat mér reánk. Nem szabad tehát mindaddig nyugodnunk, míg minden elképzelhető veszélytől nem állunk teljesen vértetetten szembe, míg minden erőforrásunkat a munkabírák maximumára nem fokozzuk. Kétségtelen, hogy ennek igen sok útja-módja van és ep azért nem járhatunk teljesen töretlen ösvényeken, hanem a külföldi államoknak ily helyzetekben tanúsított viselkedését kell szem előtt tartanunk.

Minden állami élet alapfeltétele a lakosság testi és szellemi ereje. E kettő szoros kapcsolatban áll egy-

mással, a szellemi erő a gazdasági haladás záloga, a testi pedig az állam szabadságának, függetlenségének garanciája. Lelkileg, szellemileg gyöngé népek minden nyers erejük ellenére is háttérbe szorulnak a talán náluk testileg gyöngébb, de nagyobb tudással rendelkező és éle- sebb intellektussal bíró nemzetek mögött, hiszen különben hogy lett volna lehetséges, hogy az eredetileg alig néhány ezer lakosságú Róma idővel az egész akkor tájt ismert világot rabigába hajtotta?

De, hogy a fentebbi példánál maradjunk, elérkezett azaz idő, mikor Róma maga is hátra maradt a népek nagy versenyében és újabb nemzetek jöttek, melyek őt nemesak testileg, de szellemileg is tulszárnyalták. Értelmi képessége nem csökkent, de aljas szenvedélyek, buja vágyak szenvedélyébe fult és Róma hatalmának vege lőn.

Ezt a példát választottuk, mert közismert, de utalhatnánk még sok, igen sok hasonló esetre, mely mind állításunk igazát bizonyítja.

A szellemi és testi tökéletesség pedig csak egyetlen uton érhető el, az ifjuság megfelelő nevelése által.

Ennek a nevelésnek egyszerre két irányban kell haladnia, a testi erő fejlesztésére legalább is annyi gond fordítandó, mint az elméletre és tudásra.

Franciaországot a német „Schulmeisterei“ verték le Sedánál és ez az iskolamester-irány legelsősorban is a tornázásra fektette a legfőbb súlyt. Jahn volt az első, aki ennek a rengeteg fontosságát belátta és iránya csakugyan elért már annyit, hogy ezer ez ezer német tornaegyesület hirdeti nevét.

Azonban az ifjuság testi erejének és szellemi képességeinek fokozásánál nem szabad azt a régi igazságot elfelednünk, hogy — nequid nimis, — semmit se vigyünk a végletegeig. Test és szellem között bizonyos harmoniának kell lennie és egyiknek sem szabad a másik rovására tultengenie.

A mi nevelési rendszerünk azonban a mostani körülmények között minden inkább, sem mint célszerű. És ha az a törekvésünk, hogy a jövő eseményei ne készületlen, kores fajzatot találjanak, ezen a rendben változtatnunk kell és sürgősen véget kell vetnünk azoknak az anomáliáknak, melyek a nevelésügy terén jelenleg divnak.

Vessünk csak egy tekintetet középiskoláink növendékeire! Korán reggel, mikor gyenge szervezetük még alvásra szorulna, már hatalmas csomag könyvet cipelnek hónuk alatt, örökös felelemben és rettegésben, hátha lekésnek és a tanár ur megintti őket. Azután következik az egyhuzamban öt óráig tartó és csak rövidke perces szünetekkel megszakított oktatás, mely idő alatt minden tanterem valóban síralmas képet nyújt. 40—50, sőt néha még több fiú is szűk helyre összeszorítva, fülledt levegőben, szorosan egymáshoz simulva, vajjon ki gondolja azt, hogy mindez hasznára válhatnék egy fejlődő gyenge szervezetnek?

Ha azután az ugynevezett torna-óra jön, ez sem egyéb kinzásnál, a zsenge izmok tulfeszítésénél. A legtöbb torna-tanár elfelejti tulajdonképeni hivatását, elfelejti, hogy neki az álagos emberanyagot kell fejlesztenie, hanem e helyett arra vágyik, hogy a legközelebbi torna-versenyen iskolájának mennél több ki-tüntetés és ennek révén neki mennél több elismerés jusson. Innen van azután az, hogy a legtöbb tornatanár akrobatakat akar nevelni, kizárólag az erre hajlammal és képességgel rendelkező tanítványokkal foglalkozik, a többit pedig elhanyagolja, azokkal mit sem törődik.

Ez a dolog így semmi esetre sincs rendjén. A torna órának az a célja, hogy pihenő alkalmul szolgáljon az az egyes tanórák között, nem pedig az, hogy a gyermekek testi képességeit tulságig fokozza, másokét pedig unalmas és fárasztó szabadgyakorlatok által teljesen el-lankassza.

Az a heti két óra tornatanítás, melyet a mostani tanrend engedélyez, minden inkább, semmint pihenő. Egyáltalán sokkal csekélyebb tartamu, semhogy a többi, 25—30 tanóra mellett tekintetbe is jöhessen.

A gyermek szervezete igen nagyarányu pihenést követel meg. Az első két tanóra után egy-egy negyedóra még csak úgy-ahogy elegendő, de a későbbi órák már csak az esetben nincsenek káros hatással, ha legalább is félórás pihenőkkel váltakoznak.

Ez tehát az első feltétele annak, hogy erős generációt neveljünk. A másik pedig a különböző sportok kötelező behozatala, és ezzel kapcsolatosan gondoskodás arról, hogy e sportoknak megfelelő hely is jusson. Szabad játékterekre van szükség, mennél többre, mennél nagyobbra, hogy az ifjuságnak módjában álljon sportjának tetszése szerint hódolnia.

Ha ez a két alapfeltétel meg fog valósulni, csak akkor lehet szó arról, hogy a mi emberanyagunk testileg is vetekedhessék a többi államokéval. Addig meddő marad minden lépésünk, minden küzdelmünk, melyet e feladat szolgálatában teszünk.

A дума megnyitása.

Az orosz dumát a cár Szt-Pétervárott, a téli palota tróntermében, e hó 10 én nyitotta meg. A cár egy apródtól kisérve, lépett a trónhoz és felolvasta a következő trónbeszédet:

„Az isteni gondviselés által reám ruházott gondoskodás a haza javáért arra indított engem, hogy a nép választottjait közreműködésre hívjam meg a törvényhozási munkálatokba. Lángoló hittel Oroszország derűs jövője iránt, üdvözlöm önökben a legjobb férfiakat, akiket megválasztaniszeretett alattvalóimnak megparancsoltam. Nehéz és bonyolult munka áll önök előtt. Azt hiszem, hogy hazájuk szeretete át fogja hatni és egye-

A „SZEKELY-UDVARHELY“ TÁRCÁJA.

A székelyek reáltörténete 1562—1691-ig.

Irta: Connert János, ford. Balásy Dénes.

(Minden jog föntartva.)

(30. folytatás.)

Figyelemreméltó a fejedelem 1569 máj. 26-iki beiktató levele, amelyben a Székelytámadt várkapitányát megbizsa, hogy Bánffy Pált a Marosszék Udvarfalván levő birtokba „az ott netalán lakó primorok, lófők és darabontok kivételével“ iktassa és vezesse be.³¹ A fejedelem t. i. egy falunak minden jobbágját Bánffynak adományozza s csak a szabad székelyeket veszi ki abból. Az azutáni időkben gyakran jó elő ez a formula az adománylevelekben, mikor t. i. egész faluk odaadásáról van szó. Egy másik formula az, amely szerint a fejedelem az adományozott javára bármely alakban fenttartható jus regium máról lemond, azt átruhazza és e szerint az eladományozott jobbágyság fentartás nélkül kerülnek az adományul megátogatott birtokába, úgy hogy ezek a jobbágyságok a jobbágyságot terhelő adófizetésre továbbra is köteleztetnek. 1569-ből még hat adománylevél maradt reánk,³² és János Zsigmond Liber regius-törvényében 1569 május 26-tól november 17-ig még további 18. Ez a 24 adománylevél

mind egész falukról vagy a fejedelemlen azon községekben levő összes birtokairól szól. Hogy ezek közül némelyikben jelentékeny számú jobbágyság volt, azt Csikból a Szentsimon, Szentimre, Szentkirály neve bizonyítja. Szentkirályon a fejedelemtől eladományozott szessziók, telkes arányrészek száma 42 volt pl. E pontra nézve a Liber regius hézagossága miatt nem mondhatni teljesebb részleteket. Csak annyit állapíthatunk meg az adatokból, hogy János Zsigmond alatt a jobbágyság eladományozása folyvást és szüntelen tartott s hogy a kincstári jobbágyság igen nagy része magánbirtokba ment át; hiszen már az első évben mindjárt közel 1000 jobbágyság adományoztatott el — általa...

A hajdani községeknek hogy Báthori István idejében még ennél is nagyobb száma volt vagy került a fiskus birtokába, azt egy adótabella mutatja 1576-ból.³³ Az Udvarhely, Csik, Gyergyó, Kászonszék összes jobbágyságai által ebben az évben fizetett adó teljes összege 2457 frt 75 dénárt tesz ki; ebből fizettek a fejedelem jobbágyságai 1595 75 frtot, a nemesekéi 872 frtot. A többi rendek adómentesek voltak. Minthogy az adó kivételkor a jobbágyságok mind egyformán adóztattak meg, e szerint a fejedelem jobbágyságai száma úgy viszonylik a nemesek jobbágyságához, mint 1595 872-höz, kereken hat, mint

2 az 1-hez. 176 névleg felsorolt faluból, 41-ben, még minden jobbágyság a fejedelemé. Minthogy pedig itt 50 dénárnyi adóról van szó, úgy azt kereken 4900 jobbágyság fizette egészben és együtt, amely szám a valószínűséghez igen közel jár. Az 1602-ben Básta által összeírt összes székely lakosok száma Udvarhely, Csik, Gyergyó és Kászonszék lakosok számához, mint 4800 a 4500-hoz; az utóbbi három székben tehát a jobbágyságok számát mintegy 4500-ra tehetjük. E szerint hát a hat székben levő összes székely jobbágyságok száma kereken 9500 családra becsülhető. 1602-ben, Básta számlálása³⁴ szerint volt a Székelyföldön 5633 szabados, libertinus, 856 jobbágyság és 630 darabont. A 856 jobbágyság a hajdani ősjobbágyság utódai voltak; ezek már 1576-ban a többi jobbágyságok közé tartozva, hasonlóképp fizettek adót. A darabontok szintén a jobbágyságok közül kerültek ki és amint az később ki fog tetszeni, legnagyobb részt János Zsigmond utódai által emeltettek ebbe a rendbe. Ha most e három rendet összeszámítjuk, úgy 7119 familiát kapunk ki. És ha most tekintetbe vesszük, hogy a lófők rendje a darabontoknak és jobbágyságoknak az ő rendjükbe való emelése dacára, sőt a sok háború következtében is jelentékeny szaporodást, 1602-ig épenséggel nem mutat föl,

továbbá, ha arra a tényállásra gondolunk, mely szerint a székelyek a conscriptio vagy összeírások elől, kivált a Bástaé elől, rendszeren megszöktek, félrehúzódtak vagy az erdőbe menekültek, úgy mégis a Székelyföldön levő vagy található jobbágyságok számát 1576-ban 9500 fővel általában helyesnek találjuk. Mihelyt mi a 7119-hez az Acásdy Ignác³⁵ helyes eljárása szerint hozzáadunk 33 százalékat azok javaként, akik Básta idejében odább állottak, akkor 7119 meg 2349, tehát 9468 lélekszámot kapunk, épen az általunk megjelölt számadatot. Az 1575-iki év körül tehát volt a Székelyföldön 3200 nemesi jobbágyság és mintegy 6300 kincstári vagy fejedelmi jobbágyság. Az 1566. és 1577-iki nagy adományozgatás után tehát 10 esztendő alatt mintegy 2000 jobbágyság került magántulajdonos keze alá.

A kincstári jobbágyságok zöméből közben azután egy új név, egy új rend származott: a darabontok, a pixidáriusok, vagy gyalogok rendje. A fejedelem t. i. János Zsigmond, minthogy a székely gyalogcsapatokat épenséggel nem nélkülözhetette, azért a vitézebb, jobb módu és alkalmazhatóbb kincstári jobbágyságok közül egy csapatot válogatott össze és azokat saját névvel és ranggal a darabontok rendjébe emelte.

(Folyt. köv.)

síteni fogja önöket. Én pedig az általam megadott intézményeket rendületlenül meg fogom óvni azzal a szilárd meggyőződéssel, hogy önök minden erejüket önfeláldozó szolgálattal a haza javára fogják fordítani a szívemhez közelálló parasztság szükségleteinek kiderítésére, a nép felvilágosítására és jólétének fejlesztésére, szem előtt tartva, hogy az állam nagyságához és jólétéhez nemcsak a szabadság szükséges, hanem a jogi alapon álló rend is. Vajha teljesülne forró óhajom, hogy népemet boldognak lássam és fiamnak erős, jól rendezett és felvilágosított államot hagyjak örökül. Isten áldja meg a birodalmi tanácscsal és a dumával együttesen előttem álló munkát és jelentse ez a nap Oroszország megiffodását és erkölcsi tekintetben legjobb erőinek újjászületését. Lássanak önök a munkához, a melyre önöket meghívtam és igazolják méltóan a cár és a nép bizalmát. Isten segítsen engem és önöket."

A madarak védelme.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter 1906. évi 26.120. számú körrendelete, valamennyi kir. tanfelügyelőnek és a tanfelügyelőségi kirendeltségek vezetőinek, a madarak védelme tárgyában.

Az országos Állatvédő Egyesület azzal a kéréssel fordult hozzám, hogy két oly intézményt honosítsak meg hazánk népoktatási tanintézetiben, mely az Amerikai Egyesült Államokban már évek óta kiváló eredménnyel gyakorlatban van és folyton fejlődik.

Az egyik a „Madarak Napja” (Birds day) a másik a „Fák Napja” (Arbor day) intézménye.

Az Egyesült Államok mineen iskolájában ugyanis évenként egy nap kizárólagosan a madaraknak van szentelve akként, hogy a tanító azon a napon tanítványainak fölfogásához mértén, szép és beható előadást tart a madarak életéről, jelentőségéről a természet háztartásában, az ember gazdaságában; de lelkületében is.

És ugyancsak minden iskolában az évről egy bizonyos napja a fák-nak van szentelve. E napon az oktató a fák jelentőségét fejtegeti, a suly azonban arra van fektetve, hogy minden gyermek valamely alkalmas, kopár helyen egy pár csemetét ültet el, mely azután magával a gyermekkel növekszik, így a gyermek lényéhez fűződik.

A szóban forgó intézmény meg-honosítása céljából ezennel elrendelem, hogy lehetőleg már a folyó 1906. évtől kezdve minden állami, községi, társulati és magán elemi népiskolákban május vagy június hóban a Cím által minden évben meghatározandó külön nap szentel-tessék kizárólag arra a célra, hogy azon a napon a tanító a hasznos madarak természetével, jelentőségükkel, a madarak védelmének és szaporításának szükséges voltával, az erre szolgáló módokkal és eszközökkel az iskolai ifjúságot megismertesse és ugyanezt a napot felhasználja arra is, hogy a fák-nak és cserjéknek a hasznos madaraknak fészkelésére és szaporodására való

befolyását megvilágítván, a fák és a befásítás nagy jelentőségét is megmagyarázza és ahol ezt a helyi viszonyok megengedik és indokolják, hasson arra is, hogy a gyermekek a vidéki viszonyokhoz képest legtöbb előnyt szolgáló fák és csemeték ültetésével tegyék a madarak és fák napját emlékezetessé és állandóan hasznossá.

Az elemi iskolai tanítók, addig is, míg a madarak és fák napján tartandó előadásra nézve külön utmutatások és vezérfonalak adatnak ki: Hermann Ottónak a „Madarak hasznáról és káráról” szóló munkájából merithetik a szükséges adatokat.

Minthogy pedig e munka nem áll minden elemi néptanító rendelkezésére: az Országos Állatvédő egyesület évről-évre pályázatot fog hirdetni a madarak és fák napjára alkalmas előadások írására és a díjazott pályamunkát fogja díj nélkül a címnek a szükséges mennyiségben rendelkezésére bocsátani.

A madarak és fák napjának a befásításra vonatkozó részét, illetőleg első sorban a selyemtenyésztéshez szükséges szederfák jelentőségének ismertetésére és terjesztésére kell a főszólt fektetni és csak másodsorban a gyümölcsfákra és pedig azért, mert a szederfáknak és az ezek által feltételezett selyemtenyésztési iparnak az országban igen nagy közgazdasági és szociális jelentősége van.

Közgazdasági azért, mert egy oly iparágról van szó, melynek viszonyaink az ország tulnyomó nagy részében kedveznek, mely fejlődésképes és ma már 140 000 tenyésztő családot és hét gyárban több ezer munkást foglalkoztat. Szociális jelentősége pedig abból áll, hogy extensiv gazdasági viszonyaink mellett a szegényebb sorsu munkás családokba pénzt juttat abban az évszakban, midőn ez a legnagyobb jótétemény, t. i. az aratás előtt. Továbbá azért fektetendő főszólt a szederfák terjesztésére, mert a „madarak és fák napján” az iskolai ifjúság, u. m. az Egyesült Államokban történik és amint az a dolog természetéből is folyik, csemetéket és fákat csakis közterületet képező kopár helyekre, utakra stb. ültethet. Ezekben a területeken pedig a gyümölcsfák elhelyezése a kártételek szempontjából célszerűnek nem mondható.

Meg vagyok arról győződve, hogy a nép javának előmozdítására irányuló rendeletemet a néptanítók buzgón és lelkiismeretesen fogják végrehajtani és igyekezni fognak azon, hogy a fa, a bokor szeretete elterjedjen a nép között, mert annak megóvásával és ápolásával együtt az önként föltámad és gyökeret ver a nép szívében s értelmében egyaránt a hasznos madarak védelme is.

Fölhívom a Címet, hogy annak idején tegyen jelentést intézkedésének eredményéről és terjessze föl azon tanítók névsorát, akik ezen intézmény meghonosítása körül kiváló buzgóságot fejtettek ki.

Budapest, 1906. ápr. 27.

Apponyi s. k.
vallás- és közoktatásügyi
m. kir. miniszter.

KÜLÖNFÉLÉK.

Magyar bakák bebörtönzése.

A Nap tegnapi számában vérlázító katonai önkényről huzza le a leplet. Harminckét székely fiu hét hónapig ártatlanul szenvedett. Nem bírták elviselni a kemény, emberietlen, túlfeszített szolgálatot s mikor arra kérték századosukat, hogy a szolgálatot tevő legénységnek a napi gyakorlatait, kivonulásait engedje el, a válasz az volt, hogy a kérésüket zendülésnek minősítették s 4—24 hónapig terjedő börtönre ítélték őket. Erre az esetre közlelbi számunkban még visszatérünk.

— **Gróf Mikes plebános fogadtatása.** Gróf Mikes János főesperes, helybeli plebános folyó hó 19-én foglalta el állását városunkban. Ez-alkalomból nagy ünnepek lesznek. A város nevében Gotthárd János polgármester üdvözi az új plebánost. A róm. kath. leányiskola az ünnepélyes fogadtatás napján, d. u. 5 órakor hönkegyelt igazgatója tiszteletére szintén iskolai ünnepséget tart a következő műsorral. 1. Nyitány: Keler B-től. Négykézre, előadják: Bagossy O. és Valter L. 2. „A tavasz érkezése”, daljáték zongora kísérettel. Személyek: Tavas Papp M. Fecskék Soó I., Paál M., Reiner J., Nagy M. Hóvirág Paschek M. Ibolya Hodor B. Nefeletjs Keresztes A. Liliom Jakab M. Orgonavirág Háromszék I. Kökörös Pápay I., Rózsa Fodor I. 3. Ünnepi beszéd, mondja Hartmayer M. 4. Üdvözlő ének, éneklő a növendékek kara. 5. „Induló” hat kézre játsszák: Paschek M., Macskásy I. és Lótz G. 6. Élőkép.

— **Munkasközvetítés.** A miniszteri kirendeltség a mezőhegyesi királyi méneshirtokra 4000 ruthén és 2000 székely tartalék munkást szerződtetett. A 2000 székely fölfogadására Szilágyi Géza kir. gazd. intéző Mezőhegyesről küldetett ki, aki Dorner Béla kirendeltségi megbízottal a múlt hét folyamán vette föl a jelentkezőket, olyan vidékekről, hol a munkások időleges távozása az itteni gazdasági viszonyokat nem befolyásolja hátrányosan. A 2000 székelyből 350 Marostordamegyéből, 1650 pedig Udvarhelymegyéből lett szerződtetve. A munkások június 20-án mennek kora reggel különvonattal és július 15-ére, midőn az aratás itt is megkezdődik, visszajönnek.

— **Nagy saláta-kivétel az Alföldön.** Nagykőrösről írják, hogy ott most ére el tetőpontját a salátakivétel. Hogy az mily nagymérvű, bizonyítja, hogy naponként 40—50 vagonnal szállítanak Pestre, Bécsbe és Grácba. A termelők naponként 12—15.000 koronát vesznek be salátáért.

— **Majálissal egybekötött fürdőmegnyitás** lesz ma (vasárnap) a Gergely-féle Sósfürdőn. Kedvezőtlen idő esetén, mához egy hétre marad a majális.

— **Hangverseny.** Dobó Zoltánné ének- és zenetanárnő Dr. Horváth Károlyné, Dr. Damokos Andor és Meák Gyula (Szegedről) szíves közreműködésével f. hó 17-én, csütörtökön a „Budapest” szálloda nagytermében jótékony célú hangversenyt rendez, melyre a n. é. közönséget

e helyen is tisztelettel meghívja. A hangverseny kezdete fél 8 órakor. Kérünk pontos megjelenést, mert az egyes számok alatt a teremajtókat lezárják. Helyárak: páholy 8 korona, I—III. sor 3 korona, IV—VI. sor 2 korona, többi sor 1 korona, diákjegy 50 fillér. Műsor: 1. Beethoven „Sonata” op. 53. tétel, zongorán előadja Dobó Zoltánné. 2. Mendelssohn e. moll. Verseny II—III. tétel hegedűn előadja Dr. Damokos Andor, zongorán kíséri Dobó Zoltánné. 3. Rubinstein e. moll. zongoraverseny, 2. zongorán előadják. Dr. Horváth Károlyné és Dobó Zoltánné. 4. Mendelssohn trio c. moll. Előadják Dr. Damokos Andor (hegedű), Meák Gyula (gordonka), Dobó Zoltánné (zongora). 5. Liszt XV. Rhapsodia. zongorán előadja Dobó Zoltánné.

— **Telefonmizériák.** Igen gyakran előfordul, hogy egyik-másik vonalon a vezetékben történő hiba miatt beszélni nem lehet. Egyetlen vonalór tartja rendben az összes vármegyei hálózatot s így aztán nem csoda, ha gyakran napokig várakozni kell, amíg ismét beszélni lehet. Ezt az állapotot megszüntetni nagyon üdvös volna, egy segéd vonalór beállításával. Reméljük, hogy az illetékes körök ezuttal felszólalásunkat figyelembe veszik.

— **A város zárszámadásainak közszemlére kitétele.** Az 1886. évi XXII. t. c. 142. §-a úgy intézkedik, hogy rendezett tanácsu városokban a számadások, esetleg a számvétség, szakosztály vagy küldöttség indokolt jelentése, a közgyűlést megelőzőleg 15 nappal a község házában közszemlére kiténdők. A közgyűlés után a községi (városi) adófizetők netalán észrevételeit felolvastatni és tárgyalni köteles. Ezzel a törvény az összes városi adózó polgárságnak jogot biztosít arra, hogy évenként meggyőződést szerezhessen a városi bevételek és kiadások, valamint a közvagyon állapotáról. Ugyanez áll az összes kis- és nagyközségekre nézve is a törvényben. Nagyon helyesen teszik tehát az egyes adófizető polgárok, ha ezt az alkalmat felhasználják és a közvagyonról önmaguknak tájékozást szereznek. Székelyudvarhely város 1905. évi közalap- és gyámpénztári zárszámadásai folyó hó 10-től kezdődőleg a városi számvéző irodájában közszemlére vannak kitéve. Az egyes alapok 1905. évi számadási záratai a következők. Közalap készpénzben bevétel 167535 K 93 f, kiadás 161575 K 15 f, készlet 5960 K 73 f. Kövezet-alap bevétel 5623 K 18 f, kiadás 5134 K 75 f, készlet 487 K 43 f. Tiszti nyugdíjalap bevétel 5507 K 78 f, kiadás 5268 K, készlet 239 K 78 f; értékben bevétel 58794 K 77 f, kiadás 400 K, készlet 58394 K 77 f. Szegényalap készpénzben bevétel 2392 K 73 f, kiadás 2301 K, készlet 91 K 23 f; értékben bevétel 20874 K 95 f, kiadás 1250 K, készlet 19624 K 95 f. Járda-alap bevétel 9720 K 53 f, kiadás 9720 K 53 f; értékben bevétel 2838 K 76 f, kiadás 1850 K 93 f, készlet 987 K 83 f. Sétátér-alap készpénzben bevétel 1681 K, kiadás 1681 K; értékben bevétel 867 K 18 f, kiadás 755 K 51 f, készlet 111 K 67 f. Építkezés és szabályozási alap készpénzben bevétel 389 K,

kiadás 389 K; értékben bevétel 1001 K 52 f, kiadás 107 K, készlet 894 K 52 f. Közzített árvaalap készpénzben bevétel 35891 K 82 f, kiadás 35607 K 08 f, készlet 284 K 74 f; értékben bevétel 104630 K 98 f, kiadás 21989 K 18 f, készlet 82641 K 80 f. Gazdasági és munkássegély alap készpénzben bevétel 387 K 67 f, kiadás 269 K 11 f, készlet 118 K 56 f; értékben bevétel 273 K 64 f, készlet 273 K 64 f. Községi segély-alap értékben bevétel 505 K 83 f, készlet 505 K 83 f.

A nagyszebeni tanítónőképző intézet I-ső osztályába a következő 1906—7. tanévre felvételért folyamodhatnak 14 életévüket betöltött olyan leányok, kik a felső leány-népiskolát, a polgári- vagy felsőbb leányiskola, vagy leánygimnázium négy alsó osztályát sikerrel végezték. Felvételi vizsgálat nélkül, de pályázati kérvények alapján történik a felvétel. A felvételi kérvényhez a következő okmányok csatolandók: 1. Keresztlevél. 2. Iskolai bizonyítvány a megelőző tanévről s az idej első félévi értesítő. Az évvégi bizonyítvány június hó 30 án feltétlenül beküldendő. 3. Orvosi bizonyítvány a folyamodónak a tanítói pályára alkalmas voltáról. A kérvényben kiteendő, hogy bennlakó vagy bejáró akar-e lenni a növendék. Bennlakási havidíj 36 korona (18 forint). A kérvényeket az intézeti igazgatósághoz június hó 15-éig kell benyújtani. A felvétel július hó első napjaiban lesz elintéztve, miről az érdekeltek azonnal értesítést nyernek. A II. III. és IV. osztályba szintén vehetők fel új tanulók, ha kimaradás folytán hely üresedik. A III. osztályba felvehetők olyanok is, akik kisdudóvónói oklevelet szereztek vagy a felsőbb leányiskola, esetleg a leánygimnázium hat osztályát végezték. Az ilyen tanulók az I. és II. évfolyam különbözeti tárgyaiból vizsgálatot tesznek. A bennlakásról prospektust szívesen küld az igazgatóság. Nagyszeben, 1906. május 1-én. *Dr. Bilinszky Lajos* képzőintézeti igazgató.

— **Tükörrablakok** tokkal és teljesen felszerelve eladó. Cím e lap kiadóhivatalában.

— **A fürdés szabályai.** Egészségünk és testünk ápolásában a fürdés egyik legfőbb tényező. Minél többször fürdünk, annál inkább érezzük szükségét, vágyát. Még a legyszerényebb körülmények között élő nő se mulaszthatja el ezt legalább egyszer nyolc napon belül. Egyébként pedig, ha mindennap nem, de minden másodnap szükségessé válik azok számára, akiknek a tisztaság iránt kiváló érzékük van. A fürdésnek is meg vannak a maga rendes szabályai. Nagyon meleg vízben épp oly ártalmas, mint metsző hidegben. Sokáig — mondjuk husz perccel — ne üljünk langyos fürdőben se. Igen egészségesek reggeli előtt vagy megelőzőleg a lefekvés, ha ez jóval az étkezés után történik, a hideg lemosások vagy a hideg tus. Telt gyomorral veszedelmes, teljesen üres gyomorral épp oly kevésbé helyes. Kimelegedett testtel vagy bármely lelki izgalom után meg kell várunk, míg megnyugsunk, addig vízbe lépünk nem volna szabad. Nagyobb érkezésekre a fürdés után

legalább egy órát várjunk, hogy egészségünk meg ne bánja.

— **A magyar kir. szab. osztályosors játék** felette jelentékeny sikert ért el. Mindent azokról a nyereményekről beszélnek, amelyek a 17. játékban huzattak ki, sőt még többet beszélnek az emberek — rangkülömbök nélkül — azokról a milliókról amelyek a jövő hó 23 án kezdődő sorsjátéknál érhetők el, épen úgy, mintha akár azsebekben volnának ezek a milliók. Valamennyinek kétségkívül szívük legbelső zugában egy csekély reménység lappang. És miért is ne? A kerék mindannyiok számára forog és a szerencse merőben a véletlentől függ. Mindenki, amely gyorsan csak teheti, egy vagy több sorsjegyet vesz, beteszi ezeket a tárcájába vagy szekrényébe, hogy aztán hónapokon át, mint egy darab rádium, mindazok rideg életét bevilágítsa, akinek egész éven át reggeltől estig pihenés nélkül dolgoznia kell, hogy csak a legszükségesebbet megkereshessék, minden reménység nélkül arra, hogy e munka révén valaha jóléthez, vagy épen gazdasághoz jussanak. A most vásárolt sorsjegyek, egész időn át megannyi ablakcsák, amelyekben át a szerencséhez lehet pillantani. Hiszen még a legmogoróvabb moralisták se tagadták soha sem, hogy a reménység az emberi cselekvések leghatékonyabb rugóinak egyike. Hát nem e szerencsétől függ életünk legtöbb körülménye? Terveink sikere, fáradozásaink célja, törekvésünk a teljes gazdasági függetlenség iránt, mindez vajjon nem olyan-e mint egy sorsjegy, amelynek eredménye igen gyakran nem az egyesek intelligenciájától és tetteirejétől függ? Egy neves írónk nem régebben a maga szellemes modorában azt írta, hogy a mindenkit szórakoztató és gyakran vigasztaló sorsjáték, anélkül, hogy valakire veszedelmes volna, a leggyorsabb minden spekuláció között, minthogy az esélyek minden résztvevőre nézve egyenlők. És a mikor ellenvetették, hogy nem nyerhet mindenki, azt válaszolta, hogy az csak azoknak jelent valamit, akik a reménységet a bizonyossággal nem tévesztik össze. Ha veszünk egy sorsjegyet, úgy minden szenvedelem nélkül játszunk. A játék megvárásol bennünket, anélkül hogy felizgatna és azon a napon, a mikor a huzás csak a mások szerencsáját hirdeti számunkra, filozofikus egykedvűséggel mondjuk: a szerencse vak és kiszámíthatatlanok a szélsőei. Mindenesetre semmi akadály nincs, hogy ma vagy holnap a mi ajtónkon kopogtasson. Kinek nincs még sorsjegye? A legszerencsésebb Dörge Frigyes bankházában kapható.

Közbirtokossági ügyek.

A volt urbéres-erdők eladásának korlátozása. Az urbéres-erdők és erdőjuttalékok eladása a földmivélsügyi miniszter engedelmétől függ. Több törvényhatóság jóváhagyta engedeleme nélkül is az urbéres erdők elidegenítésére vonatkozó adásvételi szerződést. A belügyminiszter ez okból most szigorú rendeletben utasította a törvényhatóságokat, hogy az urbéri erdőilletőségek elidegenítése iránt kötött jogügyletek jóváhagyását csakis abban az esetben tegyék elbírálás tárgyává, ha az érdekeltek a földmivélsügyi miniszternek engedelmét bemutatják. Hasonló rendeletet intézett a miniszter a kiskorúak erdőilletményének jóváhagyására vonatkozólag az árvaszékekhez is.

TÖRVÉNYKEZÉS.

Lopás és orgazdaság Simó András (csusztató), 23 éves, zetelaki lakos a Szabó István János bezárt kamrájából az ellopott fordító segitségével zabot vett el azon célból, hogy azt eltulajdonítsa. Boldizsár Teréz Ficzi pedig az ellopott zab elidegenítésénél közreműködött. Ezen tényükért állottak a büntetőbiróság előtt, hol Simó Andrást 8 havi börtönre ítélték. Az elítélt felebbezt jelentett.

Sulyos testisértések. Ilyés Dénes 32 éves, székelypálfalvi lakos Vajda György Mihályt a korcsmában bántalmazta február hó 27-én. Ifj Czirir János 32 éves, oroszhegyi lakos pedig folyó évi január 12-én az uton Keresztes Ignácot bántalmazta.

Előbbit a kir. törvényszék 9 havi börtönre, utóbbit 7 havi börtönre ítélte el. Mindenik felebbezt jelentett.

CSARNOK.

Küzdelem az alkoholizmus ellen.

Írta: taresafalvi Pálffy Aladár.

(Folytatás és vége.)

Hanem még valamit el kell mondanom. Uton-utfélen támadják a rendet, mi lesz a szőlő-birtokosokból, ha nem lesz a ki megigya a hegy levét? Erre is megvan a felelet. Lehet a szőlőből éltető üdítő italokat készíteni, lehet annak nedvét úgy konzerválni, hogy abból nem méreg, de tápláló ital keletkezne, mely az egészségre nem káros, sőt hasznos a benne foglalt nagymennyiségű szőlőcukor frissítő gyümölcs-savak, ásványos és gyümölcs fehérje. Ezen ital erősítő, lázas betegségeknek anyagcsere és idegrendszer zavaroknál, vérképező a vérszegénynél, a szőlő-kurának minden tekintetben megfelel, s e sok előnye bizonyítva többet ér annál a kárnál, a mit az erjesztés útján készített bor okoz a szervezetben s annál a millió rövid gyönyörnél, melyet oly hosszú testi és erkölcsi katcenjammer vált fel. A pálinka szesz alakjában pedig az iparban bőven fog alkalmaztatni. A komló-termelést sem teszi tönkre, mert azt is felhasználják alkoholmentes sörök készítésénél. De ha a szesz-munkások egyrésze nem kapna is munkát e gyárban, rendelkezésére áll a mező-gazdaság, állattenyésztés, szövő és fonó ipar is, ha az a munkás, ki eddig keresményét pálinkára költötte, annak most már húst, tejet, tojást, szóval tápláló ételeket szerez be, sokkal hamarabb válik a társadalom javára, mintha pálinkától elbutított elmével dőlne egy sarokról a másikra.

Az állam sem vesztené vele nemzet gazdasági szempontból, mert a nagy bevétel helyett nyerne tisztességes munkás polgárokat s a mit elvesztene a révén, visszakapná a vámon. A munka és az ember az országnak az első tőkéje kell hogy legyen.

Le kell hát omolnia az alkoholizmus arany borjúnak az igazság előtt, már pedig kérlelhetetlen igazság az, hogy ország fentartására, nagy tettek csak politikailag érett nemzet képes, ennek pedig egyik let feltétele a józan, munkás, becsületes élet.

Ezekben akartam ismertetni az alkoholizmust és az ellene való küzdelmet.

Jelenleg hatalmas mozgalom indult meg, hogy szombaton estétől hétfőn reggelig pálinkát kimérni ne legyen szabad. Bár keresztül vihető lenne. Már csak ez hány szerencsétlen családot mentene meg. Oh mert olyan sokan vannak még a kik heti keresetüket szombaton este elviszik a korcsmába, míg a gyermekek lézengve, az éhségtől könyyes szemekkel kérnek egy falat kenyeret a kétségbeesett anyától. Az ilyen szerencsétlen apa elveri mindenét, talán még azt is, mit a szegény nő éjjeli munkával keresett, hogy éhen ne vesszenek gyer-

mekei. Gondoljátok meg férfiak, mit cselekedtek s ti nők, ha van benetek erő, tartsátok vissza a korcsmába indulót, mentsetek meg, ha még lehet. Nagy erő van a ti kezetekben, a szeretetnek fegyvere.

Hozzatok is fordulok papok és tanítók. Szószékről és az iskolai emelvényről egyaránt hirdessétek, hogy elvesz a nép, mely rabja lett az alkoholnak. Nyissátok fel szemét a népnek, hisz ti érintkeztek vele, s higgyétek el, kedves dolgot cselekesztek Isten előtt. S ha elérhetjük, hogybár egy generációt szerezhetünk alkohol gyűlöletben, elérjük célunkat, mert a ki áldásait érezte a szesztől való tartózkodásnak, az többé hozzá vissza nem tér s élni fognak népek és nemzetek, egymásiránti szeretetben, békeségben.

Fogjatok kezét hát székel testvéreim s döntsétek le a bálványt. Hagyjatok fel a szeszes italokkal s ha majdan egy szebb és boldogabb jövődő hajnala tűnik fel sokat zaklatott hazánk egén, ha az elmúlt ezer év után egy boldogabb és szebb ezer következik, nagy részetek lesz benne nektek is, a kik felismertétek, hogy csak józan, derék népnek lehet boldog hazája és csak ebben lehet boldog a nép, csak akkor lehet szabad, egyenlő és testvér.

KÖZGAZDASÁG.

Az udvarhelyvárm. gazdasági egyesülettől. 155—1906. szám.

Meghívó.

Az udvarhelyvármegyei gazdasági egyesület május hó 15 én d. e. 10 órakor a vármegyei ház kistermében közgyűlést tart, melyre az egyesület tagjai tisztelettel meghívotnak. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó 2. Titkári jelentés. 3. A számvizsgáló bizottság jelentése. 4. Elnök-választás. 5. Intézkedés a pénztárnoki állás ügyében. 6. A közgyűlést 4 nappal megelőzőleg beadott indítványok tárgyalása. A közgyűlést megelőzőleg 9 órakor az alispáni irodában választmányi ülés tartatik, melyre a választmány tagjai meghívotnak. Községek, gazdakörök, irásbelileg meghatalmazottjaik által gyakorolhatják szavazataikat, a meghatalmazás a szavazás előtt az elnökséghez benyújtandó. Székelyudvarhely, 1906. április hó 30. Dr. Damokos Andor, alelnök. Hlatky Miklós, titkár.

Csikólegelő. A vármegyei lötenyészítő bizottság és a miniszteri kirendeltség által létesített csikólegelőre a bejelentett csikók e hó 14-én reggel hajtandók a régi barompiacra, hol a csikókat egy bizottság veszi át és hajtattja az Udvarhely városi birtokosság Szarkakő alatti legelőjére. A kik még nem jelentették be csikóikat, azok is elhajthatják nevezett időben és helyre is csikóikat a bizottság elé.

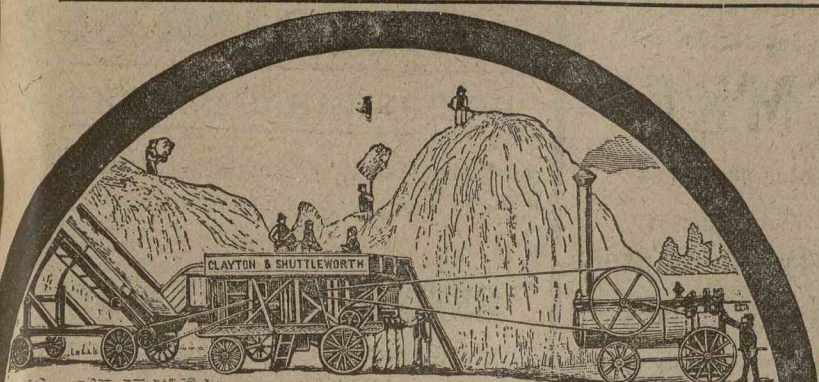
Eddig be van jelentve körülbelül 60 darab. Legeltetési díj 6 korona, a fölthajtás alkalmával ezen díj fele 3 korona fizetendő.

Társ-szerkesztő és laptulajdonos:

Betegh Pál

Kiadja: Betegh Pál és Társa ujságkiadó intézete.

Gyertyánffy J. fiai vasnagykereskedésében Székelyudvarhelyen.
Gróf Roon-féle lábatlani Cementgyár állandó nagy raktára páratlan jó minőségű román és portland cementből zsákok és hordókban legolcsóbb árakban

CLAYTON & SHUTTLEWORTH
 Budapest, Váci-körút 63,
 által a legjutányosabb árak mellett ajánlatnak:

Locomobil és gőzcséplőgépek,
 szalmakazalozók, fágány-cséplőgépek, lóhere-cséplők,
 tisztító-rosták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek,
 szénagyújtók, boronák, sorvetőgépek, Planet Jr.
 kapálók, szecskavágók, répavágók, kukoricza-
 morzsolók, darálók, őrlőmalmok, egyetemes
 acél-ekék, 2- és 3-vasú ekék és minden
 egyéb gazdasági gépek.

egészségi és kozmetikai szempontból
 felülmulhatalan.

Brázay-féle Kölni-víz

az illatszerek legkiválóbbja.

Brázay-sósbornesz.

nélkülözhetetlen háziszer.

KISS

szerencsése

NAGY!

Ki még eddig soha szerencsés kísérletet nem tett az osztálysorsjátékban, vegyenegyszerencsesorsjegyet KISS bankházában, mert

KISS szerencsése NAGY

Kinek még eddig az osztálysorsjátékban eredménye nem volt, tegyen kísérletet KISS bankházában, mert

KISS szerencsése NAGY

Több ezer fél nyert a lefolyt sorsjátékban nagyobb nyereményeket KISS bankházában. Az eddigi húzásoknál szerencsénk volt már számos nagy nyereményen kívül háromszor a jutalmat

600.000 kor. = 1.800.000

s a legnagyobb főnyereményt

400.000 koronát = 400.000

Összesen 4 sorsjegyre **2.200.000**

kor. igen tisztelt vevőinknek kifizetni. Minden egyes húzás után közléstesszük a legnagyobb budapesti hírlapokban a nálunk nyert sorsjegyek jegyzékét, úgy, hogy mindenki meggyőződhetik, miszerint a mi t. vevőinknek különösen kedvez a szerencse.

Kihuzott nyeremények azonnal kifizettetnek.

Kisérelje meg szerencsését KISS bankházában, mert

KISS szerencsése NAGY

A XVIII. sorsjáték első osztályának húzása folyó évi máj. 23. és 25-én lesz.

Az első osztály sorsjegyek árai: Egy nyolcad 1 korona 50 fillér, egy negyed 3 korona, egy fél 6 korona, egy egész 12 korona.

Kiss Károly és Tsa

a magyar királyi szabadalmazott osztálysorsjáték főelárusító helye

Központi iroda:

BUDAPESTEN, IV., Kossuth Lajos utca 13.

FIÓK ÜZLETEK:

VI., Váci-körút 5. szám.

VII., Erzsébet-körút 22. szám.

VIII., József-körút 78. szám.

Képeslevelező-lapok

nagy választékban kaphatók

Betegh Pál és Tsa

könyv- és papíráru-
kereskedésében
Sz.-udvarhelyt

Ravasz róka

az ember mégis, hogy a

Ceres-étel-zsirt

(kókuszdióból) is feltalálta. Minden étel, mit vele készítünk, könnyen emészthető és jóízű.

Schicht György „Ceres” tápszer-művek osztálya, Aussig E.m.

Thomassalakliszt

a legjobb és legolcsóbb foszfor-savas műtrágya

minden kalászos, kapás és takarmánynövény (lóhere, lucerna stb.) részére, valamint szőlő, gyümölcsfa, kerti vetemény és ugar trágyázására is. Szíveskedjék a védjegyre, ólomzárta és tartalom-jelzésre ügyelni!

KALMÁR VILMOS

Budapest, VI., Teréz-körút 3. sz.

a Thomasphosphatfabriken G. m. b. H. Berlin, vezérképviselője a magyar korona országainak területén.

Baross, Borszéki és Kászoni vizek!

Üzletáthelyezés!

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szíves tudomására adni, hogy üzletemet áthelyeztem az alsó piacra, az ujonnan épült

Frölichné-féle üzlethelyiségbe

hol egyszersmind nagyon szép raktárt rendeztem be mindennemű fűszerárakban, porcellán, üveg, gyermekjáték, diszmuárak, függő, fali és asztali lámpákban.

Amidőn kérem a nagyérdemű közönség szíves pártfogását, ígérem, hogy igyekezni fogok minden esetben igen tisztelt vevőimet a legjobban és legolcsóbban kiszolgálni.

Teljes tisztelettel

SZENTPÉTERY GERGELY.

Államilag ólomzárolt lucerna és lóhere magvak. Valamint baltacin-, répa- és fűmagvak. Valódi erfurti konyha-, kerti- és virágmagvak a legjobb minőségben a legolcsóbb árakon.

Mindig friss fűszerárak!

KALICZA GIZELLA fényképész
a tisztelt közönség szíves tudomására adja, hogy fényir-
dáját Kossuth-utca 16. szám alá, a „Budapesti-szállodá-
val szembe helyezte át.

A szépség egyik főkélléke
a szép arcbőr.

Minden hölgynek módjában áll ezt megsze-
rezni,

a FÖLDES féle

Margit-crème

osodás hatású arckenőös használata által.

A Margit crème egy rendkívül
finom, kel-
mes sikkosságu, gyorsan felszívódó, ked-
ves illatú vegyszer, mely már az első ki-
sírlet alatt mintegy behizogtatja magát; a
bőrnek rögtön kellemes puha bársonyszerű
tapintatot ad, 10-20 nap alatt teljesen
átalakítja a bőrt, nyomtalanul eltünteti
szepit, májfoltot és mindenféle bőrtisz-
tatlanságot.

Előnyös tulajdonsága ezen krémnek, hogy
a bőrt nem teszi zsíros tapintatúvá, fe-
nyessé, mint más kenőcs, sőt ellenkező-
leg annak fényét, mint a puder elveszi,
minél fogva nappal is alkalmazható. A
bőrt táplálja, mitől az gyermeked tüde-
séget, teltséget, bársonyszerű puhaságot
és kellemes tapintatot nyer.

Legényesebb előnye, hogy **higanyt,**
olmot nem tartalmaz és így teljesen ár-
talmatlan.

Ára egy tégelynek 2 K, kis tégelynek 1 K.

Margit-szappan 70 f, Margit-puder 120 K,

Margit-arviz 1 K, Margit-fogpép 1 K.

Készíti:

FÖLDES KELEMEN

gyógyszerész, Aradon.

6 koronás rendelések bérmentve küldetnek
Kapható: Konec Ármán és Solymossy Já-
nos gyógyszerárán.

**STOCK-
COGNAC
MEDICINAL**

Kezesség mellett,
tisztá borból párolt.
Állandó vegyi ellen-
őrzés alatt.

**CAMIS ÉS
STOCK**

pároló-telepe

FIUME - BARCOLA.

Kapható minden
jobb üzletben.

**Korbuly gyógyszerész-féle
„fenyő-Borszesz“**

„Sósorszesz havasi fenyőkivo-
nattal“ tartalmazza a havasi fe-
nyő balzsamdu erejét, mint
ilyen, kipróbált jó hatásánál fogva
nélkülözhetetlen háziszser, mely
ugy külsőleg, mint belsőleg
használható.

Ugyezintén kitűnő háziszser a
már igen elterjedt Korbuly gyó-
gszerész-féle Sósorszesz.

**Nagybani főraktár: Ud-
varhelymegye részére**

Gál János utóda cégnél

Székelyudvarhelyt.

A festett padló vízzel
mosható!

A világhírű kiváló finom
és tartós

„EMKE“

szoba padlólaek

kapható:

Gergely János utóda

Tamás Balázs

üzletében Székelyudvarhelyt,
hol a legjobb minőségű aradi
liszt kiváló finom kávé, fü-
szer, festék és egyéb házi
cikkek legszolidabb beszer-
zési forrása.

Tükörfényes és szagtalan.

Műterem áthelyezés.

Ferentzy Lukács fényképészeti mű-
intézetét Kossuth-utca (Huszár-ház)
21. szám alá helyezte át.

Három szép szoba, konyha,
kamara külön ud-
varral stb. hozzátartozóival együtt
kiadó. Cím a kiadóhivatalban.

FIGYELEM!

A késmárki gyár beievezett
védjegye.

Megbízható legjobb
minőségű hírneves
valódi szépeességi
lennvaszon

és

damasztáru

minden nagyobb üzletben kapható. Késmárki
gyártmány csak az, mely ezen védjegy-
gyel van ellátva.

HAZAI IPAR!

TULIPÁNOS

VIZSGAI IRÁSLAPOK!

nemzeti színű nyomtatással, igen fi-
nom magyar gyártmányu papiroson,
kizárólag

BETEGH PÁL ÉS TÁRSA

könyvnyomtató- és könyvkötő-intézetében
Székelyudvarhelyt

kaphatók. 5 százalék az Udvar-
helyvármegyei Tanítók Ott-
hona javára. 100 drb 1 K 50 f.
Vidéki megrendeléseket a beérkezés
napján, pontosan elintézzünk. Minták-
kal bárhova ingyen és bérmentve
szolgálunk.

A „SZÉKELY-
UDVARHELY“

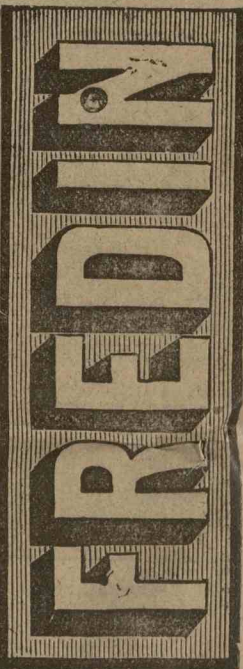
hirdetése a leg-
eredményesebb.

**FIAM VÁSÁ-
ROLI** oly le-
reskedőknél, kik
hirdetnek, mert
ezek intelligen-
sek és jól fogsz
járni.
FRANKLIN.

KÉRJEN

csak

Seller és Kary féle

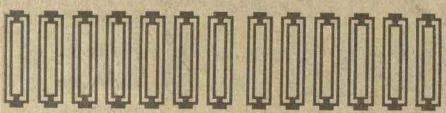

legjobb tisztítószer min-
den lábbelihez, fekete és
sárga színben. Külön-
sen ajánlható boxcalf,
oscaria, chevreaux és
lakkeipoh. Bécs, XIII/L.

Tegye le a Tulipánt,

aki a hazai, de különösen a helyi
készítményeknek nem barátja. Tegye
le a Tulipánt, aki a kitűnő zamatu,
bármely hazai és külföldi gyártmányt
olesóság tekintetében is felülmuló
Haurik-féle márciusi sör
nem izelte és arról véleményt nyil-
vánít. Kapható a gyárban: Székely-
udvarhelyt, Budvár-utca 1. sz. Hor-
dóban 1 pohár sör 10 fillér és 06
literes üvegni 20 fillér. Kóstoljuk
meg!

Árlejtezés.

A székelyzsombori ágostai hitval-
lásu egyház tornyot és papilakot
épített. Az árlejtést (külön a toronyra,
külön a papilakra) folyó hó 23-án
d. u. 4 órakor tartja meg.

Költségvetés, toronyra: 7200, pa-
pilakra 11400 korona. Árlejtezési
bánapénz: 5 százalék.

A presbyterium.

Aki gyorsan és elő-
nyösen házat-
birtokot, üzletet, árut
venni vagy eladni akar,
Aki bármiféle ál-
lást vagy fog-
lalkozást keres, o o o
Aki lakást, üzletet,
birtokot stb.
bérbe venni vagy adni
kiván, o o o o o o o
**biztosan és leg-
gyorsabban eléri cél-
ját, ha igénybe veszi**

a

„SZÉKELY-UDVARHELY“
apró hirdetés rovatát.

Védjegy:

**A Liniment. Capsici comp.,
a Horgony-Pain-Expeller pótléka**

egy régiónak bizonyult háziszser, mely
már több mint 36 év óta legjobb fájdalom-
csillapító szernek bizonyult közvenynél,
csúznál és meghűléseknél bedörzsölés-
képpen használva.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok
miatt bevásárláskor óvatosak legyünk és
csak olyan üveget fogadjunk el, amely a
„Horgony“ védjeggyel és a Richter cég-
jegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva.
Ára üvegekben 80 fillér, 1 kor. 40 f. és
2 korona és ügyszólván minden gyó-
gszertárban kapható. — Főraktár: Török
József gyógyszerésznél, Budapesten.

Richter gyógyszerháza

az „Arany oroszlánhoz“, Prágában.
Elisabethstrasse 5 neu. Mindennapi szétküldés.

*** BETEGH PÁL ÉS TÁRSA ***

könyv- és papirkereskedését, könyvnyomtató- és könyvkötő-intézetét
Kossuth-utca 31. szám alá, a postaépülettel átellenbe helyezte át.